אולי זה היה מבצע התאבדות חסר סיכוי

אריה שני קיבל את עיטור המופת על שהוביל צוות ג'יפ תחת אש מצרית לחילוץ טייס בסיני

אריה שני, קצין מילואים צעיר, לא תיאר לעצמו שהצצה שגרתית במשקפת תוביל אותו למרוץ של חייו.

איך הכל התחיל

"בשירותי הסדיר הייתי מ"מ בפלס"ד 7, ובשירות המילואים שובצתי כמ"מ ביחידת הסיור של חטיבת שריון במילואים, אשר הורכבה מטנקי שלל רוסיים שנתפסו במלחמת ששת הימים. כיחידת סיור היינו למעשה העיניים של היחידה. טנקים הם גוף פלדה ענק וסגור, ולצוות הטנק קשה ולראות ולהעריך את השטח. אנחנו, לעומתם, ישבנו על ג'יפים מיוחדים, ומטרתנו הייתה להוביל את השריון ליעדיו, לתצפת על השטח ולאבטח את אגפי הכוח כך שלא יופתענו ממארב אויב. יחידת הסיור שלנו כללה ארבעה ג'יפים, שהותאמו במיוחד לצליחת מכשולי מים קטנים, כאשר בכל ג'יפ היו מפקד, סייר–קשר ונהג.

מי האיש

סגן אריה שני

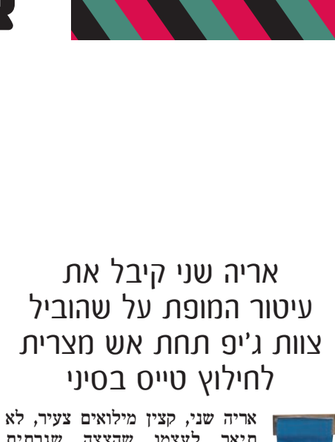

קיבל את: עיטור המופת
מתי: מלחמת יום הכיפורים
תפקיד בעת האירוע: מ"מ ביחידת הסיור של חטיבת שריון במילואים
עיסוק ביום: מרצה לחינוך במכללת "אורנים"

"גויסתי למילואים בצהריי יום הכיפורים, והייתה תחושה שמשהו לא שגרתי הולך לקרות. לא נאמר לנו דבר על המצב בסיני אך ניתנה פקודה לנוע לכיוון רפידים. רק ביום שני הורו לנו לנוע לגזרה הצפונית של התעלה ולחבור אל הכוחות הפגועים שלחמו בחזית.

"המלחמה בגזרה הייתה סטטית למדי. רוב הזמן שני הצבאות עמדו חמושים וערוכים זה מול זה – כשביניהם רצועה של שלושה ק"מ בלבד. המצרים התחפרו בקו גבעות ואנחנו התפרסנו בקו דיונות גבוהות, ומפעם לפעם נורו מעט פגזים. יחידת הסיור תפסה את המקומות הגבוהים ביותר בשטח, וצפתה על המערך המצרי.

"בבוקר ה–18 באוקטובר שכבנו על החול וצפינו בשטח כרגיל. פתאום ראיתי בשמים מטוס ישראלי מדגם סקייהוק, שטס נמוך יחסית כשמאחוריו שובל עשן. זה היה סימן מובהק לכך שהמטוס נפגע, כנראה במשימת הפצצה בצד המערבי של התעלה. הבנו שהטייס מנסה בכל כוחותיו לחזור לצד הישראלי – כך שאם יאלץ לנטוש את מטוסו, לא יעשה זאת בשטח האויב. הצוות שלי, שמנה שלושה אנשים, המשיך ללוות את המטוס בדריכות בעזרת המשקפות.

"בשלב מסוים המטוס התפוצץ, וכשהתפזר ענן העשן השחור הבחנו בחופה לבנה במרכזו. אז היה ברור שמישהו מאנשי הצוות חילץ את עצמו ונטש את המטוס בצניחה, אך המתח הגדול התרכז בשאלה היכן הוא יצנח. הרצועה שהפרידה בינינו לבין הצבא המצרי הייתה, כאמור, באורך שלושה ק"מ ונמוכה יותר מהגבעות עליהן ישבו הכוחות. קיוויתי שישחק מזלו של הטייס והוא ינחת בכיוון שלנו, אבל הוא צנח בשיפולי הדיונות שבשליטה מצרית, ממש לרגליהם. השטח אמנם לא היה שייך לאף צד, אבל המצרים היו קרובים אליו בצורה משמעותית לעומתנו. טייס שבוי היה שלל יוקרתי וחשוב לאויב, ולכן המצרים התרוממו מיד מעמדותיהם והחלו בהתארגנות כלשהי".

כך ניצלנו

"צפיתי בטייס כל הזמן וראיתי שהתגלגל, שחרר את עצמו מהרצועות ונשאר לשכב על החול. מהרגע הראשון דיווחתי על האירוע למח"ט, יואל גורודיש, שפינה את הרשת לטובתי. לאחר שהעברתי לו את הפרטים המדויקים הוא הורה לצוות נגמ"ש שהיה מרוחק מהחזית לצאת ולחלץ את הטייס. כשראיתי שהמצרים כבר יורדים רגלית במדרון הדיונה ומתחילים להתקרב לטייס, הודעתי למח"ט שאם ישלח את הנגמ"ש לא יהיה לטייס סיכוי לשרוד. אמרתי לו שהדרך היחידה שבה נוכל להקדים את המצרים היא שאני וצוות הג'יפ שלי נטוש אליו במהירות וננסה להצילו בעצמנו, משום שג'יפ הסיור זריז יותר, מהיר יותר וקטן יותר מהנגמ"ש – ולכן יכול להתחמק, לתמרן ולנוע יותר בקלות. המח"ט אישר את התוכנית, ואנחנו זינקנו על הכלים ודהרנו לכיוון הטייס.

"לא חשבתי בכלל על מה שעלול לקרות לי וזו הייתה ההחלטה טבעית, אינסטינקטיבית ומיידית.

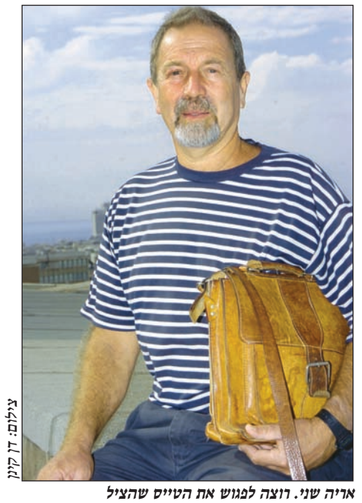

צילום: דן קינן

אריה שני. רוצה למגוש את הטייס שהציל

היום, כשאני מבין מול איזה סיכון עמדנו, אני יודע שסיכויינו לחזור שלמים ובריאים עם הטייס היו קלושים למדי. אמנם הג'יפ קטן יחסית, אך בכל זאת הוא מטרה ברורה לצבא עם מאות כלי נשק כבדים מכל הסוגים, שמכוונים הישר אלינו. אולי זה היה מבצע התאבדות חסר סיכוי, אבל באותו הרגע הרגשתי שאנחנו חייבים לטייס לפחות. לנסות להגיע אליו, להושיט לו את היד ולהחזירו לשטח ישראל הבטוח.

"ישנו גורם אחד שהפך את המשימה הזו לאפשרית – המיומנות והמקצועיות של הנהג שלי. הרצועה שהיינו אמורים לחצות, בין שני הצבאות, הייתה מחוררת ומלאה בעשרות מכתשים שנוצרו מארטילריה ומפצצות מרגמה שנורו במהלך ימי הקרבות. הנהג שלי תמרן בשטח חולי, בין הבורות והמכתשים, כשאנחנו מתחמקים מהאש המצרית שנורתה לעברנו במטרה למנוע מאתנו להגיע אל הטייס. כוח האש שלנו היה מוגבל מאד והורכב רק מהנשק האישי שלנו ומהמקלע שהפעלתי בחזית הג'יפ, שהיה מסוגל לירות קדימה בלבד.

"זה היה ממש מרוץ נגד הזמן. הטייס שכב ללא נוע, כשמצד אחד דוהר אליו ג'יפ ישראלי ומצד שני רצים לעברו חיילים מצריים. הוא היה מבולבל ולא ידע מה קורה סביבו, וכנראה שהבחין בג'יפ הסיור שיורה לעברו (בעצם, לעבר המצרים שהיו מאחוריו) וחשב בטעות שאנחנו האויב. הוא התרומם והחל לברוח לכיוון המצרים, ומיד כשראיתי זאת שלפתי דגל איתות בצבע כחול–לבן, נעמדתי על כיסא המפקד תוך כדי נסיעה ונופפתי לו על מנת שיידע שבאנו לעזרתו. אני לא יודע אם הבין, אבל דקה לאחר מכן הוא נשכב בחזרה על הקרקע ולא זז יותר.

"נסענו בטירוף ובזיגזג נוראי לעברו, כשאנחנו מתחמקים כל הזמן מהאש המצרית. הייתי כל–כך

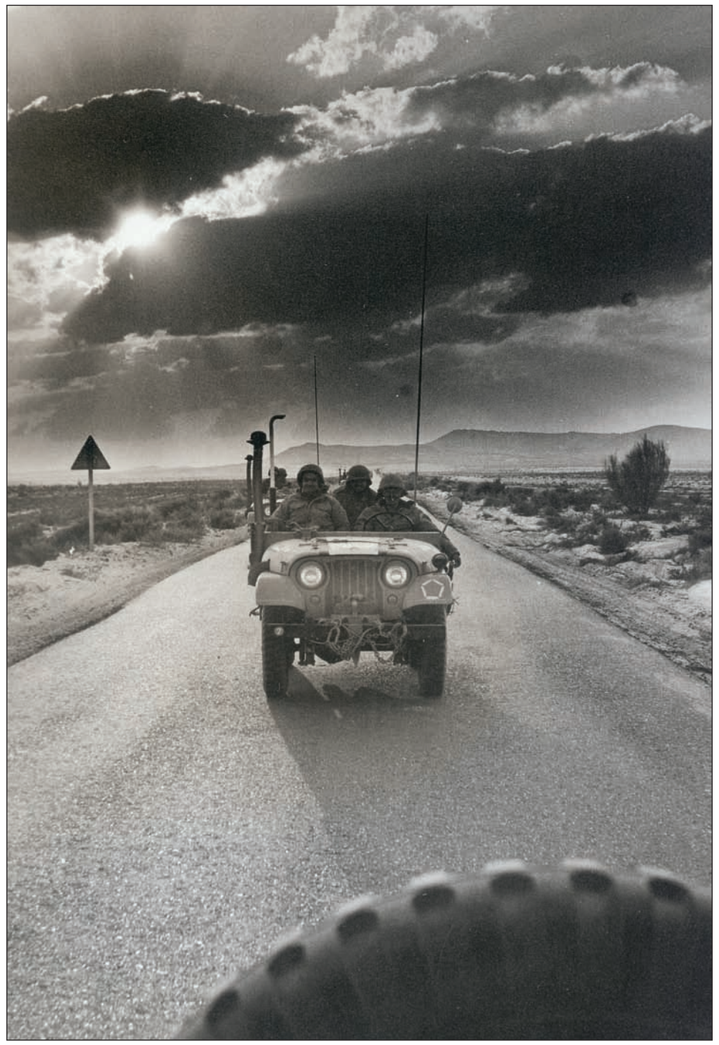

צוות הג'יפ של שני בחזית בצפון סיני. "זה היה ממש מרוץ נגד הזמן"

דרוך ומרוכז במטרה – להשיבו בחיים – עד שאיבדתי את תחושת בזמן ובקושי נשמתי. כשסוף–סוף הגענו אליו עשה הנהג סיבוב פרסה חד, והקשר שלי התכופף כלפי מטה, תפס את הטייס והכניס אותו לג'יפ. המצרים היו רחוקים משם רק עשרות מטרים בודדים.

"עכשיו, כשהתחלנו לנסוע עם הגב אל הכוחות המצרים ולכיוון הקו הישראלי, הפך המקלע שלי לחסר תועלת, משום שירה רק לפנים. כוח האש הבודד שהיה לנו כרגע היה נשקו האישי של הקשר. המצרים צפו במתרחש, וכשראו שחטפנו את הטייס מידיהם הופנה כל כוח האש האדיר שלהם אלינו. זה היה עניין של מזל בלבד. עד היום אין לי מושג איך יצאנו ממסך האש הצפוף הזה, כשכל כלי הנשק המצריים יורים על ג'יפ אחד ובודד. אבל לא רק שהצלחנו לחזור בחיים – במהלך הנסיעה לא חטפנו אף לא פגיעה אחת, לא בגופינו ולא בג'יפ עצמו. כדורים שרקו מסביב, ענני חול עלו בגלל פגיעות פגזים – אבל אנחנו חזרנו בשלום. אני לא יכול להסביר את הפלא הזה עד היום".

בתום הקרבות

"במהלך כל הנסיעה המטורפת הזו הייתי בקשר רציף עם המח"ט, ששאל אותי איפה הג'יפ, מה קורה אתנו ומה שלום הטייס – ואני דיווחתי לו על מצבנו. בדיעבד התברר לי שמהרגע הראשון החטיבה כולה האזינה בקשר למה שמתרחש. כל החיילים, הטנקים והנגמ"שים העבירו את תדר הקשר לזה של המח"ט, ולאורך עשרות הקילומטרים של הקו האזינו כולם לשיחות שלנו ועקבו אחרינו בלהיטות. כשדיווחתי 'חזרנו לקו כוחותינו' פרצה נשימת רווחה מפי כולם. בשלב מסוים אף הריעו לנו ומחאו לנו כפיים.

"כשעברנו את קו כוחותינו המשכנו לנסוע אל נקודת איסוף הפצועים, שם כבר חיכה לטייס האלמוני מסוק של חיל האוויר. הורידו אותו מהג'יפ ופינו אותו מיד, כך שמעולם לא הייתה לנו הזדמנות לדבר אתו או אפילו לשאול לשמו. לא פגשנו אותו לאחר מכן ומעולם לא נוצר קשר בינינו, דבר שעליו חבל לי עד היום. מאוד הייתי רוצה לשוחח עמו היום, להחליף אתו חוויות, רגשות ומחשבות. אני מקווה שמישהו יכיר או יזהה את הסיפור ויוכל לקשר אותי אל הטייס הזה, ולסגור מעגל שנשאר אצלי פתוח שלושים שנה".

כך השתניתי

"יצאתי בשלום, למרות שהיינו מופגזים בארטילריה מצרית וחשופים לגמרי. האפשרות שפגז יצנח על ראשי ויהרוג אותי הייתה גדולה, וכך הומחש לי כמה שחיינו נתונים בידי הגורל. הבנתי שההבדל בין חיים ומוות הוא קטנטן, ושלרוב אין לנו שליטה עליו.

"כמו כן, גיליתי שערכי החברות והנאמנות חזקים הרבה יותר מהפחד, ושהרצון לסייע לאחר מתגבר על יצר החיים".

העיטור ואני

"כשהועמדתי לקבל את עיטור המופת עמדתי על עקרון אחד – צוות ג'יפ מורכב משלושה אנשים, ושלושתם חשופים לאותה סכנה, קשורים בגורל ופועלים ביחד להשגת מטרה. לכן התעקשתי שגם הנהג והקשר שלי יקבלו העדכה על המעשה, ולבסוף הם זכו לקבל צל"ש אלוף.

"יחסית למעשי הגבורה שהיו במלחמת יום הכיפורים, זה נראה לי כמו מעשה קטן ואנושי, ולכן הוא מתאים לעיטור המופת. זוהי אמירה חינוכית של הצבא, שאומר לחייליו שמעשים מסוג זה, של אחריות ונכונות להקריב את עצמך למען הזולת, הם ראויים לחיקוי".